

فهرست مطالب

صفحه	
۱۹ - ۱۱	مقدمه نویسنده
۲۱	فصل اول
۳۲ - ۲۱	مقدمه - هفت تپه
۳۳	فصل دوم
۶۸ - ۳۳	جغاری هفت تپه
۶۹	فصل سوم
۱۱۸ - ۶۹	معماری هفت تپه
۱۱۹	فصل چهارم
۱۳۰ - ۱۱۹	آرامگاهها و قبور هفت تپه
۱۳۱	فصل پنجم
۱۷۰ - ۱۳۱	ظروف سفالی هفت تپه
۱۷۱	فصل ششم
۱۸۸ - ۱۷۱	مجسمه‌ها، شمایل‌ها
۱۸۹	فصل هفتم
۲۰۵ - ۱۸۹	اشیاء سنگی، فلزی، استخوانی
۲۰۶	فصل هشتم
۳۵۴ - ۲۰۶	مهرها و اثر مهرهای هفت تپه
۳۵۵	فصل نهم
۳۱۱ - ۲۸۸	کتیبه‌ها و لوحه‌های هفت تپه

صفحه

۴۱۴

۴۳۲ - ۴۱۴

۴۳۳

۴۳۶ - ۴۳۳

۴۳۷

۴۶۴ - ۴۳۷

فصل دهم

اشیاء مختلف تزئینی هفت تپه

فصل یازدهم

نتیجه گیری و نظرات

فصل دوازدهم

مختصری درباره :

۱- هفت تپه و نقش و موقعیت آن در تاریخ و تمدن ایلام

۲- گذشته دشت خوزستان

۳- تاریخ و تمدن ایلام

فصل سیزدهم

۴۶۵

مختصری درباره ساقه دشت خوزستان

فصل چهاردهم

۴۷۶

مختصری درباره تاریخ ایلام

۵۴۶ - ۴۷۶

آلوم تصاویر رنگی هفت تپه

۵۷۲ - ۵۴۷

فهرست تابلوهای رنگی

۵۷۴ - ۵۷۳

فهرست نقشه‌ها

۵۷۵

فهرست طراحیها

۵۸۰ - ۵۷۶

منابع و مأخذ (BIBLIOGRAPHY)

۵۸۴ - ۵۸۱

جدول مشخصات سفال هفت تپه

۵۹۶ - ۵۸۵

پیشگفتار

سازمان میراث فرهنگی کشور به منظور دستیابی به اهداف فرهنگی خود و شناساندن ارزش‌های تاریخی و یادمانهای هنری و باستانی در تلاش است تا با انتشار مقالات، تحقیقات و پژوهش‌های انجام یافته، ملت آگاه و بیدار ایران را در جریان آخرین اطلاعات، تحولات و کشفیات باستان‌شناسی، مردم‌شناسی، معماری، موزه‌ها و هنرهای سنتی قرار دهد.

این سازمان با انتشار کتابهایی در زمینه میراث فرهنگی علاوه بر تبادل اطلاعات در سطح تخصصی و بین‌المللی، در آشنا ساختن عامه مردم با میراث هنری و فرهنگی این مرز و بوم نیز حرکت می‌نماید. سرزمین کهن سال ایران با غنای فرهنگی و تاریخی خود، همیشه مورد توجه و دقت فرهنگ دوستان، محققین، مستشرقین و علاقه‌مندان هنر اصیل و فرهنگ سنتی قرار داشته و مهد و جایگاه پژوهش‌های علمی و تحقیقات هنری بوده است.

پژوهندگان، مستشرقان، استاد دانشگاهها و سیاحان خارجی طی چند سده گذشته با عطشی میری ناپذیر روانه این سرزمین افسانه‌ای و فرهنگ پرور شده و برای تدریس در دانشگاهها، مؤسسات آموزشی و تحقیق و تالیف کتابهای خود، به خوش‌چینی پرداخته‌اند.

در دانشگاه‌های معتبر و سرشناس دنیا بخش‌های ویژه‌ای اختصاص به شناخت تمدن و فرهنگ ایران داده و کرسیهای ایران‌شناسی را دایر ساخته‌اند.

موزه‌های بزرگ و معروف جهان سالنهای مخصوصی را منحصر به نمایش و معرفی، هنر و آثار و اشیاء ایرانی داده و مراکز تحقیقاتی خاصی را به همین منظور ایجاد نموده‌اند.

این همه توجه، دقت و پیگیری در شناخت تمدن و فرهنگ ایرانی، نشانه بارزی است از غنای فرهنگی، وسعت و پیچیدگی هنری و مدنیت پیشرفته در دورانهای مختلف این سرزمین کهن ساله.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، با قطع فعالیت هیأت‌های باستان‌شناسی خارجی و عدم حضور پژوهشگران خارجی در تحقیقات فرهنگی و هنری، زمینه مناسب و مساعدی برای رشد و بالندگی محققان و هنرشناسان ایرانی فراهم آمده و در تمام زمینه‌های فرهنگی و هنری فعالیت جدی، مؤثر و چشمگیری آغاز شده است. طی گذشته شاهد برخی از این تلاشها و سخت کوشیها توسط پژوهندگان و دانشمندان ایرانی بوده‌ایم، حاصل این خدمات و تحقیقات به صورت کتابها، مقالات و جزوای مختلف انتشار یافته است که هر کدام از آنها در شناساندن گوشایی از تاریخ پرقدمت و تمدن کهن ما مؤثر بوده است.

اینک که مدت نه سال از شروع حفاری هفت تپه می‌گذرد و خوشبختانه این برنامه علمی با نظم خاصی همه ساله انجام گرفته و به تدریج تکامل و گسترش یافته است و علاوه بر انجام کار حفاری هیات موفق به ایجاد موزه‌ای نمونه شکل ۱ جهت نمایش آثار مکشفه در جوار بقایای ساختمانی و معماری مربوط بدانها گردیده و در آن آزمایشگاه‌های لازم برای فراهم آوردن وسائل کافی جهت مرمت و بازسازی آثار مکشفه و نگاهداری آنها در موزه تعبیه نموده است و هم چنین علاوه بر آن محل مناسب و کافی به منظور استقرار و زندگانی هیات در هنگام فصل حفاری تامین شده است (شکل ۲)

لازم می‌داند متذکر گردد که شروع حفاری، دوام منظم و مرتب کار همه ساله هیات در مدت نه سال گذشتماً توجه به مشکلات موجود در جوانب و سطوح مختلف عملیات حفاری، تسهیلات لازم به منظور فراهم نمودن وسائل زندگانی هیات، ایجاد موزه و تامین بودجه حفاری هریک به نوبه خود فقط و فقط صرفاً "با پشتیبانی و کمک و مساعدت و همکاری و محبت‌های خالصانه افراد و موسساتی صرفاً" با انگیزه حمایت از برنامه ملی ما را در انجام این مهم یاری و مدد کاری نموده‌اند امکان پذیر بوده است. برخود واجب میدانم متقابلاً "مراتب سپاسگزاری و قدردانی اعضای هیات که خود را از صمیم قلب فرا راه این گونه دوستان نثار نموده و آرزوی موفقیت آنها را در انجام این‌گونه موارد از درگاه ایزد متعال مسئلت نمایم. دوستان و علاقمندان به آثار باستانی ایران چه ایرانی و چه خارجی در این مدت، گاه و بی‌گاه چه دسته‌جمعی و چه فردی از حفاری دیدن نموده و همواره با تقبل رنج سفرو صرف وقت بهترین مشوق و محرك برای هیات حفاری بوده و از محبت‌های آنان صمیمانه سپاسگزاری می‌نماید.

شروع حفاری هفت تپه با مشکلات زیادی رو برو گردید و استمرار این حفاری نیز در سالهای اول کارکه‌هنوز هیات حفاری کاملاً "بر اوضاع مسلط نگردیده بود احتیاج به حمایت و پشتیبانی فراوانی داشت و اولیاء وزارت فرهنگ و هنر و اداره کل باستان‌شناسی در رفع این مشکلات و همکاری با هیات از بذل هرگونه کمک دریغ ننمودند و هیات حفاری نهایت قدردانی را دارد. کمک‌های بی‌دریغ و ارزنده استانداری خوزستان، سازمان آب و برق خوزستان، طرح نیشکر هفت تپه بسیار مفید و ارزنده بود و هیات حفاری از کمک‌های ارزنده این دستگاه‌ها در تمام مدت طول حفاری صمیمانه تشکر می‌نماید.

اولیاء دانشگاه تهران و بخصوص دانشکده ادبیات و گروه باستان‌شناسی در حفاری فعالانه مشارکت نموده و هیات حفاری را یاری و مددکاری نموده‌اند و موجب نهایت سپاسگزاری است.

در ایجاد ساختمان موزه هفت تپه دستگاههای وزارت نفت ایران ، سازمان میراث فرهنگی کشور ، استانداری خوزستان ، وزارت برنامه و بودجه ، طرح نیشکر هفت تپه نهایت همکاری را در فراهم آوردن وسائل و تسهیلات کار همکاری ارزندهای نموده‌اند . در این زمینه لازم می‌داند از آقایان مهندس محسن کامرانی و مهندس بحرینی‌زاده که در طرح موزه هفت تپه سهم بسزایی داشته و در این راه از بذل مساعدت دریغ ننموده‌اند صمیمانه تشکر نماید . حاجت به تذکر است که حفاری هفت تپه نمونه بسیار ارزنده و مفیدی در زمینه همکاری و همکامی یکی از دستگاههای اجرائی کشور یعنی اداره کل باستان‌شناسی با یکی از دستگاههای آموزشی و پژوهشی کشور یعنی دانشگاه‌تهران بوده است . این حفاری از ابتدای شروع به کار همواره به عنوان یک آموزشگاه فنی برای آموزش‌های فنی دانشجویان و فارغ‌التحصیلان باستان‌شناسی بوده و از این که توانسته است در این رهگذر باستان‌شناسان ورزیده و کار آزموده‌ای را برای همکاری در دستگاههای وزارت فرهنگ کشور آماده گرداند مباهات می‌نماید . بخصوص برای این جانب موجب نهایت افتخار و غرور و سرفرازی است که دانشجویان و همکاران گذشتمنگارنده که در نهایت صمیمت و فداکاری در شرایط سخت و طاقت فرسای زندگانی در هنگام حفاری همواره در پیشبرد هدفهای هیات همکاری نموده‌اند امروز در گردش چرخهای فعالیتهای تمدنی ، فرهنگی و باستان‌شناسی کشور نقش موثر و مهمی را داشته و هریک بنوبه خود یا مسئولیت مهمی را در دستگاههای وزارت فرهنگ و هنر بعده گرفته و یا کارگاه‌های حفاری کشور را اداره می‌نمایند . زحمات ، کمکها و همکاری‌های ارزنده ایشان هیچ‌گاه فراموش شدنی نبوده و دعای خیر و آرزوی موفقیت همواره بدر قمره پیشرفت‌ها و توفيقهای آینده آنان خواهد بود . همکاری‌های بیدریغ و صمیمانه اعضای هیات حفاری و بخصوص دانشجویان موسسه و گروه باستان‌شناسی دانشگاه تهران که از خاصی در پیشرفت کارهای داشته‌اند مورد نهایت قدردانی بوده و در اینجا به عنوان تشکر از نقش مهمی که در این حفاری ایفاء نموده‌اند به ترتیب هر فصل حفاری نام آنان یادآوری می‌گردد .

فصل اول – سال ۱۳۴۴ – ۴۵ آقای سیف الله کامبخش

- " جهانگیر یاسی "
- " یحیی کوثری "
- " محمد حاجیها (دانشجوی دانشکده هنرهای زیبا)"
- " کامران احسانی پور (دانشجوی دانشکده هنرهای زیبا)"
- " اردشیر فرزانگان "
- " احمد خالصی "
- " میر عابدین کابلی "
- " مسعود آذرنوش "

فصل اول

مقدمه - هفت تپه

آثار باستانی ایران در دو سه قرن گذشته بتدریج در معرض دیدگاه سیاحان خارجی قرار گرفت و در ضمن مسافرت‌های اولیه نمونه‌هایی از بقایای تمدن گذشته‌این آب و خاک به سایر کشورهای جهان منتقل گردید و جهانیان و بخصوص ممالک اروپائی را تحت تاثیر پیشرفت تکنیک و استعداد خلاقه هنری دنیای باستان قرار داد. این ارتباط که با نزدیکی شرق و غرب روزافزون بود بدانجا رسید که بمنظور روشن نمودن تاریخ دنیای باستان که بجا و بحق پیشرفت‌های اولیه جوامع بشری رادر راه حل مشکلات زندگانی روزمره در محدوده منطقه‌ای خویش پی‌ریزی و هدایت نموده بود بتدریج علاقمندان را بر آن داشت که هیات‌های علمی را با تجهیزات لازم و کافی برای بررسیهای در زمینه باستان‌شناسی و تاریخ هنر بدین ناحیه اعزام داشته و دامنه فعالیت آنها را هموارو توسعه دهند.

کشور ما ایران که از این نظر غنای وافی و کافی داشت نیز در معرض اینگونه تفحصها و مطالعات قرار گرفت و بزودی از همان ابتدای امر مقام خاصی در عرصه باستان‌شناسی بدست آورد. در این رهگذر چون آثار باستانی مشهود و در معرض نمایش بیش از آثار باستانی نهفته در دل خاک نمایان بود بیشتر توجه علاقمندان اینگونه تحقیقات را بخود جلب نمود و مکانهایی چون تخت جمشید و پازارگاد و بیستون و طاق بستان مطالعه و درکتابها و سفر نامدهای اولیه که وسیله جهانگردان اروپائی تنظیم یافته است بیش از دیگر آثار باستانی بچشم می‌خورد. علم باستان‌شناسی نیز که در آن هنگام مراحل اولیه تکوین خویش را طی می‌نمود ضابطه خاصی برای تحقیقات بیشتری در این زمینه معرفی ننموده بود تا فرا راه علاقه مندان و دانشمندان قرار گیرد. با عرضه نمونه‌های از بقایای عظیم باستانی ایران در ممالک پیشرفت‌های جهان و تشدید علاقه دانشمندان در مورد تفحص و بررسی در آثار باستانی ایران بتدریج مطالعه در باره آثار مشهود باستان‌شناسی که در کنار راههای ارتباطی کشور که هنوز هم بیشتر در مسیر همان شاهراه‌های قدیم و کاروان رو قرار گرفته اند جنبه تکرار بخود گرفت و توجه به نقاط دیگر کشور معطوف گردید. دامنه این گونه فعالیتها از شهرها و جوانب آن پا فرا گذاشت و به نقاط دورترسرایت نمود و در فرا راه خویش آثار باستانی مدفون در دل خاک را نیز در بر گرفت.

آثار باستانی عظیمی که بنا بر طبیعت مصالح ساختمانی خود در رهگذر زمان و در مقابله با عوامل سرکش طبیعت چون باد و برف و بازان مقاومت زیادی ندارند و عموماً "از خشت خام و یا چینه ساخته شده‌اند بتدریج به اتلال و تپه‌های بزرگ یا کوچک بنا بر حجم خود تبدیل می‌گردند. این گونه تپه‌ها پس از تشکیل، مکرر در مکرر در زمانهای بعد نیز مورد سکونت اجتماعاتی قرار گرفته و بعضی از آنها چندین بار مسکون و متروع گردیده و بقایای هر یک از این دورهای استقرار بر ارتفاع تپه افزوده و در بعضی مواقع در حدود چهل و یا پنجاه متر از سطح زمینهای اطراف مرتفع‌تر گردیده‌اند.

در جلگه‌های رسوبی که بعلت دور افتادگی از مناطق کوهستانی سنگ بسیار کمیاب است و همچنین بعلت عدم

دسترسی به منابع سوختی بمنظور تهیه خشت پخته یا آجر عموماً "ساختمان خوییش را از خشت خام و یا کل ساختند ساخته اند پس از ویرانی در اثر بارانهای زمستانی بزودی بصورت تپه های در می آیند و سطح آنهاییز هسوار می گردد . این گونه بقا یای باستانی برای مدتی در ابتدای امر از دید سیاحان و جستجو کنندگان بر کنار مانده بود .

تحصی و بررسی بمنظور یافتن شهرهای باستانی که در پهنه ایران و بین النهرين وجود داشته و در تکمیل مذهبی و تاریخی ذکری از آنها شده بود بالاخره نمایانگر کیفیت این گونه تپه ها گردید و بر باستانشناسان روش گردید که ویرانهای این شهرهای عظیم در جلگه های رسوبی عموماً " بصورت تپه ها در آمده است در بررسی های اولیه و جمع آوری مقدار زیادی آثار باستانی از سطح این تپه های عظیم صحت این فرضیه تائید گردید . بنابراین دشتهای رسوبی عظیم دنیای باستان مانند جنوب بین النهرين و دشت خوزستان نظر داشتندان باستانشناس را بخود جلب نموده و بزودی آشکار گردید که شهرهای باستانی مانند بابل و شوش در متون مذهبی گذشته از آنان ذکری گردیده است ، در این مناطق وجود داشته و امروز بصورت تپه ها و اتلال در آمدانند .

دشت خوزستان که بنا بر کیفیت خاص جغرافیائی خود از نظر جنس خاک و تعداد رودخانه های پرآبی که بدین دشت از فلات ایران سرازیر می گردد یکی از حاصلخیزترین دشتهای جهان می باشد از دورانهای قدیم مورد سکونت بشر واقع شده و پس از اینکه جوامع انسانی به رمز کشاورزی و تکثیر مواد غذایی از راه کشاورزی بی بودند اجتماعات زیادی در این دشت مستقر گردیدند . این اجتماعات اولیه مستقر کشاورزی گامهای سریعی در پیش فتن تعدد برداشته و بزودی وارد مرحله شهرنشینی شدند و بقا یای این اجتماعات شهرنشین اولیه در این دشت در اوخر هزاره پنجم پیش از میلاد مسیح امروزه بصورت تپه های عظیمی وجود دارد که بزرگترین نمونه آنها در کنار شهر فعلی شوش قرار گرفته است .

خرابهای شهر باستانی شوش برای اولین بار در سال ۱۸۹۱ میلادی بوسیله ژاک دومرگان مورد بررسی قرار گرفت و سفالهای منقوش پیش از تاریخ که در سطح تپه پراکنده بودند بقدرتی جلب نظر دمورگان را نمود که در مراجعت بفرانسه اهمیت این تپه را بدولت فرانسه تذکر داد و اعزام هیاتی را برای مطالعات باستانشناسی در ایران از دولت فرانسه تقاضا نمود . بعلت وضع خاص ایران در آن زمان و بر اساس علاقه باستانشناسان فرانسوی در آنوقت امتیاز حفاری و بررسی های باستانشناسی در ایران از دولت ایران خریداری گردید و فرانسویان علاوه بر این ۱۸۹۲ میلادی بعنوان صاحب امتیاز منحصر به فعالیتهای باستانشناسی در ایران شروع نمودند . با منطقه خوزستان محدود نمودند .

در سال ۱۸۹۲ میلادی یکی از بزرگترین هیاتهای باستانشناسی از فرانسه برای حفاری در آثار گذشته شوش به سرپرستی پروفسور دمورگان به ایران سفر نمود . این هیات تقریباً " بطور مداوم مدت در حدود هشتاد سال داده و بمنظور میرسد که این هیات یکی از پر ساقه ترین هیاتهای دشت خوزستان به حفاری و بررسی های باستانشناسی ادامه و خاور میانه در کار خود چنین تداومی داشته است .

مقارن و بموازات فعالیتهای هیات فرانسویان و اکذار گردیده بود ولی علاوه بر این کار خود را در در جنوب دشت بین النهرين در بقا یای تمدن سومر ، هیاتهای متعدد باستانشناسی از کشورهای مختلف جهان

(بعلت عدم وجود انحصار و امتیاز حفاری برای یک کشور خاص) به فعالیتهای دامنه داری پرداختند . نتیجه فعالیتهای همه‌جانبه و مختلف هیاتهای گوناگون در جنوب بین النهرین در بقایای تمدن سومری بقدرتی چشمگیر و شکوفان بود که بزودی زوایای تاریک تاریخ تمدن سومر پیشرفت قابل توجه این تمدن در زمینه علوم و صنایع آشکار شد و بوسیله هیاتهای حفاری منتشر و در دسترس عموم جهانیان قرار گرفت و امروزه بیشتر افراد تحصیل کرده جهان با این تمدن پیشرفت در اثر فعالیتهای گوناگون باستان‌شناسان ، مورخین ، زبان‌شناسان و سایر دانشمندان آشناei دارند . متقابلاً " انحصار و امتیاز فعالیتهای باستان‌شناسی در ایران و بخصوص داشت خوزستان در دست هیات فرانسوی تا سال ۱۳۰۹ شمسی که قانون آثار عتیقه به تصویب مجلس شورای ملی رسید و کلیه امتیازات گذشته را لغو نمود قرار داشت . حتی پس از تصویب این قانون داشت خوزستان بنا بر نزاکتهای سیاسی و یا رعایت حدود فرانسویان ، هیاتهای دیگر خارجی با وجود علاقه ، اظهار تمایلی نسبت به شروع فعالیتهای باستان‌شناسی در داشت خوزستان نمی‌نمودند .

در همین هنگام با وجودیکه هیات حفاری فرانسوی فعالیت دامنه‌داری را در داشت خوزستان که مقر و مرکز تمدن و فرهنگ ایلام بود انجام میداد ولی در مقام مقایسه با حجم فعالیتهای که در بین النهرین در باره کشف تمدن‌های باستانی و بخصوص سومر و آکاد انجام می‌گرفت بسیار ناچیز و محدود بود . هیاتهای متعددی در این هنگام در جنوب بین النهرین به فعالیتهای بررسی و حفاری مشغول بودند و در نتیجه کار آنها هر روز اطلاعات تازه و جدیدی نسبت به تمدن‌های باستانی و بین النهرین کشف و آشکار می‌گردید .

هیات فرانسوی که بیشتر فعالیت خود را در تپه باستانی شوش مرکز نموده بود کمتر فرصت و وقت بررسی و حفاری در مناطق دیگر داشت ، در نتیجه بیشتر آثار باقیمانده از تمدن ایلام دست نخورده باقی مانده بود . قانون و نظام‌نامه حفظ آثار عتیقه ، حفاری‌های باستان‌شناسی ، و حفظ اماكن و آثار ملی در تاریخ ۱۲ آبان‌ماه سال ۱۳۰۹ شمسی به تصویب رسید و بر اساس آن قرار دادهای که قبل از تصویب قانون جدید تنظیم گردیده بود ملغی شد . بنابراین انحصار فعالیتهای باستان‌شناسی که در اختیار دولت فرانسه قرار داشت نیز از اعتبار ساقط و پنهان کشور و آثار باستانی غنی آن برای مطالعه و تحقیق در اختیار هیاتهای ایرانی و هم چنین هیاتهای خارجی که علاقه در این مورد نشان میدادند ، البته در چهار چوب قوانین باز و آزاد گردید . با وجود بر این بر اساس نزاکتهای علمی حتی پس از تصویب قانون منطقه خوزستان برای مدت محدودی از این نظر در اختیار فرانسویها قرار داشت و هیاتهای علمی دیگر از فعالیت در این منطقه خودداری نموده و حق تقدم هیات حفاری فرانسوی را در این مورد نادیده نگرفته و بخصوص نسبت به کشفیات چشمگیری که هیات فرانسوی در باره تمدن و فرهنگ ایلام انجام داده بود با دیده احترام می‌نگریستند .

پس از جنگ جهانی دوم علاقه و توجه نسبت به بررسی و تحقیق در باره تمدن‌های پیش از تاریخ ایران و هم چنین دوران‌های تاریخی تمدن ایلام روبرویی رفت و داشت خوزستان که یکی از مناطق اصلی و مهم در زمینه‌ای میان گونه تحقیقات علمی بود بتدریج در معرض بررسی و فعالیتهای تحقیقاتی هیاتهای دیگر علمی فرانسوی قرار گرفت . گونه تحقیقات علمی این هنگام برنامه شروع بررسی در باره ساختمان سد دز در شمال داشت خوزستان و هم چنین " مقارن با همین هنگام برنامه شروع بررسی در باره ساختمان سد دز در شمال داشت خوزستان و هم چنین برنامه وسیع کشاورزی و تسطیح زمین در این منطقه ، تپه‌ها و آثار باستانی را در معرض خطر از بین رفتن قرار داده بود و عملیاتی برای حفظ و نگاهداری آنها قبل از تخریب ، لازم و ضروری بمنظور می‌رسید . اداره کل باستان‌شناسی به منظور شناخت این آثار و هم چنین حفظ و نگاهداری آنها فعالیتهای بررسی و تحقیق در این مورد را مورد تشویق قرار داد و در نتیجه هیاتهای علمی بتدریج بمنظور شناخت و نجات این‌گونه آثار در این منطقه فعالیت